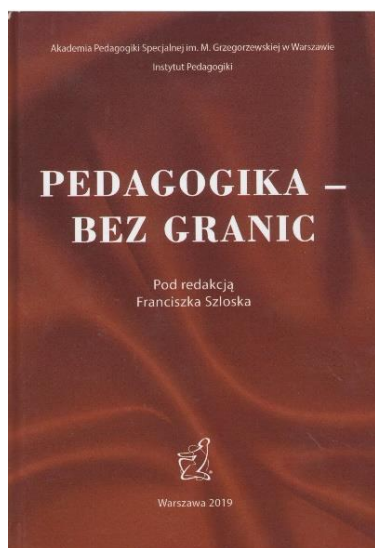

ЦІННЕ ВИДАННЯ – У ЮВІЛЕЙНИЙ ВІНОК ВИЗНАННЯ
(рецензія на книгу «Pedagogika bez granic» / pod redakcją
Franciszka Szloska. Warszawa: Instytut Pedagogiki Akademii
Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej, 2019. 492 s.
(Педагогіка без кордонів / за редакцією Францішка
Шльосека. Варшава: Інститут педагогіки Академії спеціальної
педагогіки імені М. Гжегожевської, 2019. 492 с.

Знаковою подією в історії сучасної педагогічної науки є книга, присвячена видатному подвижнику педагогічної науки сучасності Неллі Григорівні Ничкало.

Творення педагогічної парадигми сучасної особистісно зорієнтованої освіти – це завдання наукової епохи, яка визначає розвиток соціального буття на наступні роки. Традиції архетипу педагогічної культури кожної епохи вирізняються певними особливими смислами. Науково-педагогічний доробок доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена Національної академії педагогічних наук України Неллі Ничкало характерний творенням мостів єднання між народами, свідченням чого є нагорода Президента Республіки Польща: за заслуги з розвитку польсько-української наукової співпраці Нелля Ничкало відзначена Хрестом Ордена «За заслуги перед Республікою Польща».

У книзі представлені праці польських науковців, яких пов'язує із Неллею Ничкало багатолітня плідна співпраця, що базується на творенні системи наукової педагогічної взаємодії і ґрунтується на системі національних архетипів та представляє людиноцентристську педагогіку сучасності в системі глобалізованих суспільних викликів.

Збірник праць складається з п'яти розділів. Своєрідним прологом є неофіційна частина, що складається із ґрунтовної підбірки цитат польських вчених про ювілярку. Науковою влучністю та метафоричністю відзначаються висловлювання таких відомих науковців, як проф. Франтішек Шльосек, проф. Тадеуш Новацкі, проф. Зигмунт Вятровскі, проф. Богуслав Шльіверскі, проф. Стефан М. Квятковскі, проф. Станіслав Качор, проф. Єжи Куніковскі, проф. Ян Лацик та багато інших.

Польські вчені висловлюють свою радість і гордість від продуктивної унікальної наукової співпраці з Неллею Ничкало. Вагомим здобутком педагогіки без кордонів було накреслено шляхи переходу від епохи технократичного суспільства до епохи гуманітаризації та гуманізації, що стало основою творення нових інноваційних педагогічних технологій, які формують самоцінність знань, розвивають уміння самостійної праці, активної, креативної мисленнєвої діяльності, потреби у постійному саморозвиткові та самовдосконаленні.

Проф. Тадеуш Новацкі наголошує, що численні наукові праці Неллі Ничкало характерні досконаліми знаннями найсучасніших тенденцій розвитку сучасної педагогічної науки, досконалою орієнтацією у складній системі ефективної педагогічної співпраці польського та українського народів, що заклало основу здійснення переходу від знаннєво-орієнтованої (традиційної) до інноваційно особистісно орієнтованої (інноваційної) парадигми освіти.

Проф. Зигмунт Вятровскі захоплено підкреслює той факт, що Нелля Ничкало завжди готова відкласти важливі справи, яких чимало у її надзвичайно насиченому житті, щоб прийти на допомогу друзям у різних куточках світу. Професор вважає, що взірець Іоана Павла II для неї став унікальним прикладом і мав визначальний вплив на формування її особистості – Людини-педагога із великим серцем.

Світова педагогічна система зазнає нині великої трансформації щодо утвердження моральних цінностей. Проф. Богуслав Шльіверскі звертає увагу на той факт, що завдяки науковій діяльності Неллі Ничкало, передусім культурі її мислення вдалося

подолати кордони, краще пізнати й зрозуміти один одного: а також організувати спільну педагогічну діяльність для всезагального блага. Великою є заслуга та особистий внесок Неллі Ничкало у підготовку нового покоління науково-педагогічних академічних кадрів.

Дискурс українсько-польської наукової співпраці дозволяє перейти на якісно вищий рівень осмислення педагогічного поступу у системі творення духовних цінностей сучасності. Проф. Стефан М. Квятковскі висловлює подяку Неллі Ничкало за її активну участь у розвитку польської педагогіки. Результатом багаторічної співпраці є численні публікації та видання збірників наукових праць, проведення міжнародних конференцій і семінарів, спільних досліджень у царині професійно-технічної освіти та освіти вчителів, підтримка молодих вчителів з України й Польщі в їх академічному зростанні.

Творчий діалог у системі науково-педагогічного дискурсу є складним, полісемантичним і поліфункціональним явищем. Проф. Станіслав Качор зазначає, що співпраця українських та польських освітян є важливим інструментом створення освітнього майбутнього українського та польського народів. На прикладі дискурсу творчої взаємодії українських та польських педагогів можна говорити про розширення наукових різновидів діалогу, що стає основою продуктивної співпраці. Це є завданням для наполегливої праці багатьох поколінь. Нелля Ничкало взяла на себе таку місію, скрупульозно провадить її з великою мужністю, яка базується на мудрості, життєвому досвіді та глибинному розумінні реалій сьогодення.

У системі науково-педагогічної творчої комунікації українського та польського народів активізуються глибинні пласти міжчасового діалогового дійства, який носить поліфонічний характер. В основі цього діалогу є одночасна присутність аналітика та інтерпретатора. Проф. Єжи Куніковскі підкреслює, що Нелля Ничкало є високим авторитетом для всіх, чудовою людиною та взірцем надзвичайної скромності, працьовитості й вимогливості до

себе. Унікальною її рисою є наполегливість і готовність допомагати іншим.

Багаторічна наполеглива праця Неллі Ничкало стала запорукою значних досягнень: у результаті тісної співпраці польських та українських педагогів сформована система відкритого педагогічного комунікативного простору, де є постійна потреба взаємної наукової присутності. Проф. Ян Лащик, осмислюючи свою співпрацю з Неллею Ничкало, наводить поняття опікуна, зміст якого розкрив у минулому столітті видатний польський філософ Тадеуш Котарбінські: «Опікун тоді надійний, коли можна йому довіритися ..., він буде надійним захисником і опорою у важких обставинах». Той, хто знає проф. Неллю Ничкало, не сумнівається, що зміст цього визначення добре характеризує її особистість та ставлення до інших людей.

Методологія педагогічної моделі наукового мислення Неллі Ничкало дозволяє виокремити духовно-езистенційну модель діалогової педагогічної взаємодії українського і польського народів. Проф. Уршуля Єрушка та проф. Тереза Яніцка-Панек висловлюють велику вдячність і захоплення високою професійною компетентністю Неллі Ничкало, яка відображається у її лідерських та управлінських якостях. У своїй активній цілеспрямованій діяльності вона уміло поєднує теоретичний та практичний аспекти управління різноманітністю людських ресурсів з урахуванням індивідуальних особливостей кожної людини, її віку, рідної мови, етнічної приналежності, місця проживання, освіти та професійного досвіду.

Духовний сенс педагогічної взаємодії, за переконаннями Неллі Ничкало, виникає і існує в діалозі між особами як нескінченний рух до трансцендентності, де формується орієнтація розуму на взаєморозуміння. Значні досягнення Неллі Ничкало охоплюють також співпрацю з багатьма польськими університетами та гуманітарними науково-дослідними центрами. У розділі «Професор Нелля Ничкало – педагог двох народів» подані характеристики Неллі Ничкало, що стосуються досягнень у сфері співпраці між представниками педагогічної науки обох сусідніх

країн. Проф. Франтішек Шльосек згадує, як у 1996 році Нелля Ничкало стала консультантом його докторської дисертації. Вона була надзвичайно вимогливою, власне, як керівник. Вона дуже прискіпливо перевіряла кожний розділ дисертації, а особливо такий важливий в Україні науковий складник, як автореферат. У результаті цієї співпраці проф. Ф. Шльосек дійшов оціночного висновку про те, яким чином українські педагоги окреслюють визначальні засади педагогічних наук, а також про різні підходи до психології розвитку. Крім того, він мав можливість ознайомитися з культурою та традиціями такої захоплюючої красивої держави, як Україна.

Мачей Танась відзначає величезний духовний потенціал Неллі Ничкало, що упродовж багатьох років дає можливість підтримувати та зміцнювати інших, а також проводити захоплюючі лекції у поважних академічних центрах, брати участь у багатьох міжнародних та національних наукових форумах, конгресах, симпозіумах та конференціях. Нелля Ничкало охоче ділиться своїми проникливими думками, вибудовує наукові зв'язки, налагоджує співпрацю та справжню дружбу. За словами Мачея Танася, пані Нелля Ничкало «уособлює все найпрекрасніше, що належить доням і синам української землі».

Дорота Янковска зазначає, що такі люди науки, як професор Нелля Ничкало, працюють на благо освіти шляхом проведення ретельних і поглиблених теоретичних досліджень, глибоких емпіричних досліджень, публікації результатів цих досліджень та представлення їх на наукових дискурсах. Зрештою, мало хто здатний перетворити ці дискурси на справжній науковий діалог, як це робить Нелля Ничкало. Вона дійсно є майстром діалогу, завдяки чому вона руйнує бар'єри, перетинає кордони та створює коло односторонців навколо себе. Нелля Ничкало надихає і заряджає всіх своєю енергією, що викликає бажання діяти разом з нею, пробуджує віру в сенс та успіх ініційованої нею співпраці.

Чеслав Плевка пишається тим, що йому пощастило на своїй життєвій дорозі зустріти таку чудову людину, як професор Нелля Ничкало. Пізнання часу та інноваційних освітніх технологій

сучасності стало головним джерелом для наукової співпраці українського та польського народів. Пан Чеслав захоплюється науково-педагогічними здобутками Неллі Ничкало. Учений наголошує, що захоплення людиною – це не просто досвід (іноді миттєвий), а усвідомлений, що викликає повагу до іншої людини, до сутності її людяності, яка на думку Т. Новацкого є «загальною характеристикою людини. Людяність асоціюється з почуттям гідності, з повагою до людини, яка не дозволяє використовувати її як засіб для досягнення своїх цілей».

Важливою частиною монографії є звернення та побажання, надіслані професору Неллі Ничкало від голови Комітету педагогічних наук Польської академії наук проф. Богуслава Шьліверського, його першого заступника проф. Стефана М. Квятковського, Нестора польської педагогіки праці – проф. Зигмунта Вятровського та багато інших ректорів, проректорів, деканів і відомих польських педагогів.

Частини II «Показники змін у відкритому освітньому просторі», III «Детермінанти компетентностей сучасного навчання чи освіти», IV «Проблеми виховання та навчання в умовах цивілізаційних, культурних і технологічних змін», V «Праця як цінність, предмет дослідження і практична діяльність» охоплюють праці авторів, які мали можливість співпрацювати з Неллею Ничкало.

Наукові праці постають актуальними, вони висвітлюють сучасне бачення змін в освіті (Ян Лащик «Освіта в період змін», Мачей Танась «Про необхідність великих педагогічних питань про наслідки інформаційно-комунікаційних технологій для освіти», Стефан М. Квятковські «Професійна школа майбутнього»). На важливості поєднання знань і праці, ефективності освіти наголошується у статтях Зигмунта Вятровського «Знання і праця як стратегічні детермінанти освіти у XXI столітті», Йоланти Шемпрух «Професійне вдосконалення сучасного навчання». Дослідники також порушують надзвичайно важливу для сучасного освітнього простору проблему цінностей (Єжи Куніковські «Проблема цінностей у повсякденному житті та науці», Тадеуш Александер

«Мудрість як андрагогічна категорія»). У цих статтях висвітлені питання, пов'язані з багатовекторними науково-педагогічними інтересами досягнень сучасної української та польської педагогічної науки.

Як показує дослідження польських вчених про науково-педагогічні досягнення Неллі Ничкало, педагогічна компетентність дозволяє сформувати міцну мотиваційну основу професійної діяльності. Власне людиноцентрична педагогіка більше, ніж будь-яка інша сфера дослідження глибокого внутрішнього світу людини, забезпечує постійну соціальну стійкість у системі міжнаціональних відносин, відносин людини і суспільства, людини і сфери професійної діяльності.

Загалом, тематика представлених робіт засвідчує підвищений інтерес до питань освіти, науки, професійного розвитку. Саме тому ця книга має знайти вдумливих читачів, які б сприяли утвердженню гуманістичних цінностей в сучасному технологічному суспільстві. Ознайомлення з працями польських учених буде корисним для широкого кола читачів – для всіх, хто цікавиться питаннями сучасного стану педагогічної освіти.

*Микола Зимомря, Ірена Андрощук,
Ольга Баніт, Марія Якубовська*